

Briselē, 7.2.2019.
COM(2019) 57 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par programmas “Muita 2020” starpposma izvērtēšanu

{SWD(2019) 14 final}

1. VISPĀRĪGA INFORMĀCIJA

Ar [Regulu \(ES\) Nr. 1294/2013](#) tika izveidota programma “Muita 2020” kā daudzgadu rīcības programma muitas nozarei Eiropas Savienībā (ES), lai sekmētu un stiprinātu sadarbību starp valstu administrācijām. Saskaņā ar regulas 18. panta 1. un 2. punktu programmas starpposma izvērtējuma veikšanai tika pasūtīts neatkarīgs pētījums. Tā rezultāti ir sniegti pievienotajā dienestu darba dokumentā un veido šā ziņojuma pamatu.

Starpposma izvērtējuma mērķis bija izvērtēt programmu “Muita 2020” kopš tās sākuma 2014. gada 1. janvārī līdz tās īstenošanas vidusposmam (2017. gada 31. decembrim). Novērtējumā tika ņemtas vērā visas programmas finansētās darbības un ieinteresētās personas.

Pašreizējā ziņojuma mērķis ir atspoguļot progresu, kas gūts saistībā ar i) programmas mērķu sasniegšanu, ii) resursu izmantošanas un vienkāršošanas aspektu efektivitāti, iii) turpmāku programmas svarīgumu, iv) tās saskaņotību ar plašāku ES politiku un citām iniciatīvām un ieguldījumu šajā jomā, kā arī v) programmas pievienoto vērtību ES līmenī.

2. SVARĪGUMS

Muitas savienība ir ES stūrakmens un būtisks faktors vienotā tirgus darbībā. Daudzām darbībām muitas jomā ir pārrobežu raksturs, proti, tajās ir iesaistītas un tās ietekmē visas dalībvalstis. ES muitas savienības teritorija tiek pārvaldīta ar kopīgiem noteikumiem un procedūrām, kas noteikti [Savienības Muitas kodeksā](#) (SMK). SMK pats par sevi ir atskaites punkts ES muitas modernizēšanā, kuras mērķis ir izveidot elektronisku muitas un tirdzniecības vidi.

Dažādos variantos muitas programma ir spēkā jau vairāk nekā 25 gadus un ir attīstījusies līdz ar vienoto tirgu. Pašlaik programmā piedalās 34 valstis — 28 ES dalībvalstīs, kā arī sešas kandidātvalstis un potenciālas kandidātvalstis¹. Gadu gaitā muitas programma ir kļuvusi par valstu un Eiropas muitas vides, politikas, procesu un procedūru neatņemamu daļu. Atsevišķos gadījumos, piemēram, IT infrastruktūras jomā, tā gandrīz nav manāma, jo muitas ierēdņi un uzņēmēji vienkārši veic savu darbu. Tomēr, tā kā muitas savienība turpina modernizēties, šī programma, iespējams, nekad nav bijusi tik vajadzīga, kā tas ir pašlaik. Ņemot vērā iepriekš minēto, uzskatāms, ka programmai ir nozīme saistībā ar labi funkcionējošas ES muitas savienības vispārējām vajadzībām, kuras veido valstu muitas administrāciju, uzņēmēju un Eiropas iedzīvotāju daudz konkrētākās vajadzības.

Muitas administrācijām programma ir bijusi īpaši nozīmīga, jo ar tās palīdzību ieviestas Eiropas informācijas sistēmas un nodrošināta to finanšu stabilitāte; vairumā gadījumu tas ir noteikts SMK, savukārt Komisija un dalībvalstis ir kopīgi atbildīgas par to īstenošanu un atbalstu. Muitas programmā tika rasts risinājums tam, ka, lai nodrošinātu ES muitas savienības sekmīgu darbību,

¹ Albānija, Bosnija un Hercegovina, bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika, Melnkalne, Serbija un Turcija.

multas elektroniskajām sistēmām jābūt sadarbspējīgām un starpsavienojamām ar vienotu datu sistēmu, kā arī jāpamatojas uz to. Jau darbojas 49 dažādas IT sistēmas un atbalsta infrastruktūras, un to liela uzticamība ir pamats, lai raiti darbotos multas procedūras un vienotais tirgus kopumā. Kopumā tika konstatēts, ka faktiskajām vajadzībām vislabāk atbilst IT sistēmas, kas ir darbojušās jau ilgu laiku un atbalsta multas tradicionālākās funkcijas un vajadzības preču klasifikācijas, tarifu pārvaldības vai preču pārvietošanas kontroles jomā.

Uzņēmējiem galvenā vajadzība ir tas, ka multas procesiem jānorisinās efektīvi un lietderīgi, jo muitošanas ātrums un uzticamība tieši ietekmē darījumdarbības produktivitāti un rentabilitāti. Lai gan valstu administrācijas ir galvenās ieguvējas no programmas “Muita 2020”, tūkstošiem uzņēmēju regulāri saskaras ar šīs programmas finansētajām IT sistēmām. Sistēmas ātri nodrošina tiem informāciju, kas citur nav pieejama, daļēji palīdzot samazināt administratīvo slogu un vienkāršot procedūras; tas galu galā palielina juridisko noteiktību un mazina šķēršļus tirdzniecībai. Programmas “Muita 2020” kopīgās darbības ļauj īstenot dialogu starp muitu un uzņēmēju aprindām un palīdz optimizēt programmas iespējas dalībvalstīm, vienlaikus ņemot vērā praktisko ietekmi uz uzņēmumiem. Atsevišķos gadījumos tika konstatēts, ka programmas rezultātā mainījušās attiecības starp multas administrācijām un uzņēmumiem, vairāk līdzinoties partnerībai, kas ir labāk piemērota mūsdienīgai videi.

Programmā “Muita 2020” aplūkoti arī vispārējas nozīmes jautājumi, kas skar visus Eiropas **iedzīvotājus**. Tie ir saistīti ar starptautiskās nelikumīgās tirdzniecības un neatļautu preču kontrabandas draudiem, kas rada risku to drošībai vai veselībai. Tāpēc programmas konkrētie mērķi Eiropas iedzīvotāju drošuma un drošības jomā ir kļuvuši jo īpaši svarīgi. Vienlīdz svarīgs ir vispārējas nozīmes jautājums par aizvien digitalizētāku ekonomiku un pakalpojumiem. Programmas “Muita 2020” plāns un mērķi pilnībā atbilst ieinteresēto personu interesēm.

3. LIETDERĪBA

Programmas vispārīgais mērķis ir atbalstīt multas savienības darbību un modernizāciju, izmantojot iesaistīto valstu, to multas dienestu un ierēdņu sadarbību. Novērtējumā konstatēts, ka programma ir nodrošinājusi satvaru un tehnoloģiskos līdzekļus, kas vajadzīgi sadarbībai un informācijas apmaiņai, lai atbalstītu multas savienības darbību un modernizāciju (jo īpaši SMK īstenošanas jomā), un tāpēc tā stiprina vienoto tirgu.

Droša informācijas apmaiņas un izplatīšanas platforma, ko atbalsta programma, ir palīdzējusi dalībvalstīm un uzņēmējiem pārvarēt nevēlēšanos dalīties ar sensitīviem datiem, kura ir kavējusi efektīvu sadarbību. 2017. gadā vien tie apmainījās gandrīz ar 4,8 miljardiem ziņojumu.

Papildu apmaiņa ar paraugpraksi un zināšanām bija iespējama, pateicoties programmas kopīgajām darbībām. Katrs darbības veids ir bijis konkrētajos apstākļos vispiemērotākais, galvenokārt atkarībā no vēlamā rezultāta. Visos darbību veidos, tostarp ekspertu grupas (jauns rīks, kas atbalsta ciešāku operatīvo sadarbību, pamatojoties uz reģionāliem vai tematiskiem kritērijiem), programma ir palīdzējusi administrācijām identificēt, izplatīt un apgūt paraugpraksi.

Tas ir ļāvis praktiski apgūt uzlabotas darba metodes muitas administrācijā un nodrošināt konsekvētāku pieeju muitas noteikumu īstenošanai.

Programma “Muita 2020” ir palīdzējusi **vairot uzticēšanos** starp muitas administrācijām, kā arī attiecībās ar uzņēmējiem. Vairums dalībnieku ir izmantojuši iespēju veidot un paplašināt tīklus un kontaktus, un lielākā daļa ir izmantojusi šos sakarus, lai regulāri risinātu ikdienas problēmas. Tie ar saviem kolēģiem ir apmainījušies arī ar dažiem tiešiem rezultātiem (piemēram, pamatnostādņēm, sanāksmju ziņojumiem, paraugpraksi utt.) un aktīvi tos izmantojuši savā ikdienas darbā. Speciālistu tīklu un personīgo kontaktu vērtība minama starp programmas visaugstāk vērtētajiem ieguvumiem.

Šī sadarbība un uzticēšanās ir vajadzīgas, jo muitas dienesti ir atkarīgi cits no cita, lai pildītu savus pienākumus saistībā ar ieņēmumu iekasēšanu un tādējādi **aizsargātu ES un tās dalībvalstu finanšu un ekonomiskās intereses**. Starp tiem pastāvošo ciešo sadarbību, paraugprakses apmaiņu, pārbaudītu risinājumu izmantošanu, uzticēšanos partneriem un visu lietotajām IT sistēmām var minēt kā programmas “Muita 2020” nopelnus. Tāpat **drošuma un drošības palielināšanas** jomā, kur muitas riska analītiķiem ir uzdots ik dienu novērst draudus drošībai, tie pamatojas uz stabilu informācijas apmaiņu, kas notiek citam ar citu un bieži vien ar citām iestādēm un struktūrām un ko garantē programma “Muita 2020”. Tādējādi programma atbalsta muitas administrācijas to darbā, kas norit riska pārvaldības, ārējo robežu pārvaldības, muitas atklāšanas tehnoloģijas un kultūras mantojuma vai dabas aizsardzības jomā.

Attiecībā uz **muitas dienestu administratīvās spējas palielināšanu** programmā “Muita 2020” nodrošināts plašs atbalsts, sākot no tehniskiem un darbības jautājumiem līdz stratēģiskākai juridiskajai īstenošanai un viendabīgumam. Tas ir bijis būtisks laikā, kad tika nodrošināta palīdzība muitas administrācijām, lai sagatavotos SMK oficiālajai pieņemšanai. Jaunākie e-mācību moduļi par SMK īstenošanu jau ir izraisījuši 68 915 muitas ierēdņu un 726 000 uzņēmēju interesi. Programmas kopīgās darbības un mācības ir sekmējušas i) kopīgu izpratni par juridiskajām prasībām, ii) muitas noteikumu interpretāciju saskaņošanu, iii) terminoloģijas standartizāciju un iv) lielāku viendabīgumu SMK paredzēto darba metožu piemērošanā.

Pateicoties ciešākai sadarbībai starp dalībvalstīm, finansiālam un tehniskam atbalstam, kas paredzēts, lai izstrādātu un ieviestu Eiropas informācijas sistēmas, un dalībvalstu palielinātai spējai piemērot SMK noteikumus, programma ir veicinājusi ES muitas savienības pienācīgu darbību un modernizāciju.

4. EFEKTIVITĀTE

Programmas “Muita 2020” kopējais budžets ir 522 943 000 EUR, no kuriem 288 722 000 EUR piešķirti 2014.–2017. gadā. Gandrīz 85 % budžeta ir izlietoti **Eiropas informācijas sistēmu** izstrādei, darbībai un uzturēšanai. Šīs kopīgās IT sistēmas nepārprotami ir resursietilpīgas. Tomēr tās nodrošina virkni ieguvumu visās muitas darbību jomās, tostarp muitas procedūru standartizācijas, muitas tiesību aktu vienādas īstenošanas, informācijas apmaiņas un apjomradītu

ietaupījumu panākšanas jomā. Apjomradīti ietaupījumi ir iespējami, jo īpaši pateicoties centralizētajām sistēmām, kas atbalsta vairākas atšķirīgas sistēmas ar dažādu veidu aparatūru, programmatūru un sakaru aprīkojumu. Tās palīdz administrācijām izmantot konsekventu, stabilu un drošu sadarbības metodi. Tās ir savstarpēji saistītas un sadarbībspējīgas, savienojot ne tikai valstu sistēmas ar centrālām sistēmām, bet arī centrālās sistēmas savā starpā. Šīs sistēmas ir tehnoloģiska atbilde uz programmas “Muita 2020” mērķiem, un muitas dienesti un uzņēmēji tās plaši izmanto savās ikdienas muitas operācijās. To nozīme muitas modernizēšanas jomā, kas vērsta uz elektroniskas vides izveidi, ir nenovērtējama.

Runājot par **kopīgajām darbībām**, to organizēšanas izmaksas ietekmē dalība atkarībā no to izdevumu apmēra, kas attiecas uz transportu, izmitināšanu un dienas naudu. To izmaksu struktūras atšķiras tikai nedaudz dažādu darbību veidu starpā. Vidējās izmaksas par vienas darbības dalībnieku attiecībā uz visiem kopīgo darbību veidiem (izņemot ekspertu grupas) ir aptuveni 921 EUR, un kopš programmas pēdējā variantā šī summa ir saglabājusies vairāk vai mazāk nemainīga un atbilst līdzīgu programmu summām. Šī ir cena par to kopīgo darbību daudzajiem ieguvumiem, kas nodrošina satvaru plašai, iekļaujošai un nepārtrauktai sadarbībai, veidojot profesionālas attiecības un darbojoties kā katalizatori. Šī sadarbība paredz ideju un praktiskās pieredzes apmaiņu, sarežģītu tematu, jaunu tehnoloģisku tendenču, darījumdarbības risinājumu un IT pieeju pētīšanu, tiesību aktu izpratnes un prakses saskaņošanu vai valstu politikas pārmaiņu veicināšanu. Elastīgs daudzgadu plānošanas mehānisms kopīgām darbībām varētu vēl vairāk palielināt plānošanas un koordinācijas procesa efektivitāti.

Mācību pasākumi ir efektīvi, jo to izstrādes izmaksas lielā mērā ir vienreizējas un tajās ieguldīto līdzekļu atdeve pieaug ar katru papildu dalībnieku. Programmas “Muita 2020” mācības patiesībā rada divkārtšu ieguvumu. Pēc būtības tās ir orientētas uz personām, kas pašas gūst labumu, palielinot savu izpratni, zināšanas un spējas. Turklāt, tā kā programma visiem piedāvā vienādu mācību bāzi, tā palielina noteikumu izpratni; to piemērošana vairo ieguvumus, ko gūst muitas administrācijas, uzņēmēji un muitas savienība kopumā.

Kaut arī **vienkāršošana** kā tāda nav viens no programmas mērķiem, programma var sniegt atbalstu citām iniciatīvām, kuras paredzētas muitas vides vienkāršošanai un modernizēšanai. Programmas atbalstītās Eiropas informācijas sistēmas un datubāzes tiešā veidā nodrošina vienkāršāku, stabilāku un drošāku tehnoloģisko satvaru, kuru ir viegli uzturēt un atbalstīt. Programmas kopīgās darbības un to tiešie rezultāti arī rada vienkāršotas procedūras vai vienveidīgākas darba metodes, ja dalībvalstis un tirdzniecības pārstāvji sadarbojas noteikumu praktiskas piemērošanas jomā.

Zināmi efektivitātes uzlabojumi ir sasniegti arī saistībā ar **sinerģiju** starp programmām “Muita 2020” un “Fiscalis 2020”. Lai gan abu programmu politikas jomas atšķiras, tās abas vienlīdz vērstas uz to, lai dotu administrācijām iespēju sadarboties un apmainīties ar informāciju. Šīs līdzības ir nodrošinājušas iespējas sinerģijai gan administratīvu pasākumu, gan kopīga darba ziņā, tostarp tādu kopīgu komponentu savstarpējas papildināmības un kopīgas finansēšanas ziņā.

kā IT sistēmas un līdzīgas pieejas cilvēku spēju veidošanai un apmācībai. Tas atvieglo to pieeju un procesu koordinēšanu, ar ko nodrošina saskaņotību un panāk apjomradītus ietaupījumus, samazinot centienu dublēšanos. Satura līmenī sinerģija ir mazāk redzama, lai gan akcīzes nodokļu jomā ir daži ievērtības cienīgi piemēri; tā ir kompetences joma, kura bieži vien ir kopēja valstu nodokļu un muitas administrācijām un kurā programma “Muita 2020” ir nodrošinājusi konkrētu atbalstu kopīgo interešu jomu noteikšanā.

5. SASKAŅOTĪBA

Starp dažādiem programmas aspektiem, komponentiem un iecerēm novērojama ārkārtīgi liela **iekšējā saskaņotība** un liela atbilstība starp intervences loģiku, programmas mērķiem un tās izpildi. Turklāt dažādas darbības stiprina un papildina cita citu, uzlabojot programmas rezultātus. Plašā pieeja īpašām problēmām, ko risina ar dažādiem programmas komponentiem, ir raksturīga daudzām Eiropas informācijas sistēmām, kuru ieviešana un uzlabošana uzņēmumu līmenī tiek atbalstīta ar kopīgām darbībām un mācībām.

Ārējās saskaņotības ziņā programma “Muita 2020” labi iekļaujas stratēģijā “Eiropa 2020”, jo tā palīdz sasniegt gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi, stiprinot vienotā tirgus darbību. Šajā sakarā tā ir neatņemama plašākas ES politikas daļa. Atbalstot SMK īstenošanu, programma palīdz vienkāršot pašreizējās procedūras, kam ir potenciāls sekmēt tirdzniecību un mazināt uzņēmumu izmaksas. Tāpēc tā pilnībā atbilst ES mērķim — izveidot mūsdienīgu elektronisku muitas un tirdzniecības vidi, vienlaikus aizsargājot ES finanšu, ekonomiskās un sabiedriskās intereses. Programma “Muita 2020” palīdz sekmēt likumīgu tirdzniecību un atbilstīgiem un uzticamiem tirgotājiem gūt labumu no maksimālas vienkāršošanas, palielinot produktivitāti un konkurētspēju. Tā cīnās pret arvien pieaugošajiem nelikumīgu, viltotu vai bīstamu preču tirdzniecības apmēriem, kas apdraud nodarbinātību, izaugsmi, inovācijas, ES uzņēmumu konkurētspēju, drošību un Eiropas iedzīvotāju veselību.

Regulā (ES) Nr. 1294/2013 norādīts, ka resursi jāizmanto kopīgi ar citiem finansēšanas instrumentiem, ar kuriem sasniedz kopīgus mērķus, un ka programmas darbībām jānodrošina to ES resursu izmantošanas saskaņotība, ar ko atbalsta muitas savienības darbību. Pastāv citi finanšu instrumenti, kas arī ir pieejami valstu muitas administrāciju konkrētu vajadzību apmierināšanai. Novērtējumā norādīts, ka šie papildinstrumenti netiek izmantoti pietiekamā apmērā. Tie nav pietiekami izcelti, kas vairumā gadījumu ir par iemeslu muitas administrāciju nepietiekamai informētībai.

6. ES PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Muitas politika ir ekskluzīvā ES kompetencē. Tomēr ES muitas tiesību akta — SMK — īstenošana ir valstu kompetencē. ES tiesiskais regulējums pats par sevi pietiekami nenodrošina pienācīgu muitas savienības darbību. Tas jāpapildina ar atbalsta pasākumiem, kā paredzēts

programmā “Muita 2020”, lai valstu līmenī nodrošinātu ES muitas tiesību aktu konvergenci un konsekventu piemērošanu.

Kā aprakstīts iepriekš, daudzām mūsdienu muitas darbībām ir pārrobežu raksturs, proti, tajās ir iesaistītas un tās ietekmē visas dalībvalstis. Tās paredz kolektīvu rīcību ES līmenī, lai panāktu augsta līmeņa sadarbību, kur izmaksu un ieguvumu attiecība ir augstāka, nekā būtu tad, ja katrai dalībvalstij būtu jāizveido individuāls sadarbības satvars uz divpusējiem vai daudzpusējiem pamatiem. Ieinteresētās personas bija vienisprātis, ka programma ir bijusi lietderīga, cenšoties nodrošināt risinājumus problēmām un jautājumiem, kuriem ir skaidra ES dimensija, lielā mērā papildinot (nevis dublējot) iniciatīvas valsts līmenī.

Muitas dienesti muitas savienības ietvaros piemēro tādus pašus noteikumus. Visas dalībvalstis ir savstarpēji atkarīgas, un tām ir vajadzīga pēc iespējas pilnīgāka informācija. Savukārt uzņēmēji, ja tiem ir jārisina jautājumi ar muitu, sagaida līdzvērtīgu pakalpojumu līmeni, ātrumu un noteikumu un procedūru paredzamību. Šī savstarpējā atkarība paredz sadarbību un prakses tuvināšanu. Programma “Muita 2020” ir bijusi noderīga šīs konverģences panākšanā.

Kā norādīts iepriekš, programma “Muita 2020” ir bijusi jo īpaši noderīga, atbalstot visus SMK īstenošanas aspektus. SMK būtu īstenots patstāvīgi, taču bez programmas atbalsta tas notiktu, visticamāk, daudz ilgākā laikposmā un ar lielākām grūtībām. Programma “Muita 2020” ir nodrošinājusi Eiropas informācijas sistēmu finanšu stabilitāti, un to laicīga finansēšana ir bijusi būtiska, nodrošinot piegādes ķēdes datu un ar riskiem saistītas informācijas pieejamību un izplatīšanu. To darot, programma “Muita 2020” ir panākusi **apjomradītus ietaupījumus un efektivitātes uzlabojumus**, palīdzot valstu administrācijām — kā arī daudzos gadījumos uzņēmējiem — ietaupīt laiku un resursus, jo īpaši to iesaistīto valstu gadījumā, kam ir mazākas muitas administrācijas un mazāk resursu. Viss, kas saistīts ar centrālo IT sistēmu sadarbību un starpsavienojamību, ir ES pievienotā vērtība. Muitas centrālo Eiropas informācijas sistēmu arhitektūras simbiotiskie elementi nav saskaņoti, un tos nevar atveidot valsts līmenī.

Lai gan Eiropas informācijas sistēmas atbalsta muitas savienību no sadarbībspējīgu un starpsavienojamu sistēmu tehniskā aspekta, tās ir kļuvušas par muitas ierēdņu un uzņēmēju ikdienas darba neatņemamu daļu un vairs netiek uztvertas kā programmas “Muita 2020” tiešie rezultāti. Savukārt kopīgās darbības ir dinamiskas, radot administrācijām **nepārspējamās iespējas sadarbības**, saziņas un tīklu veidošanas **jomā**; galu galā tās vairo uzticēšanos un palielina pieeju un prakses konvergenci. Tas pats attiecas uz mācību pasākumiem, kas ir ne tikai palīdzējuši valstu muitas administrācijām labāk saprast un īstenot ES muitas tiesību aktus un ar tiem saistītās procedūras, bet arī — kas ir vēl svarīgāk — to izdarīt daudz saskaņotākā veidā. Efektivitātes uzlabojumi ir bijuši vislielākie jo īpaši tām iesaistītajām valstīm, kas vēl nav pienācīgi izstrādājušas valsts mācību programmas. Būtu bijis sarežģīti vai pat vispār neiespējami rīkoties patstāvīgi. Galu galā programma “Muita 2020” ir veicinājusi valstu pieeju tuvināšanu, panākot uzticēšanos un izveidojot vienotu nostāju un kopīgu redzējumu.

Ja šādas programmas nebūtu, sadarbība starp iesaistītajām valstīm būtu jābalsta uz nestrukturētām attiecībām, oficiāliem laikietilpīgiem kanāliem un savstarpīguma nolīgumiem, kurus būtu ievērojami sarežģītāk un dārgāk īstenot praksē un uzturēt. Ņemot vērā programmas “Muita 2020” operāciju mērogu saistībā ar kopīgo darbību lielo skaitu, tematu daudzveidību, to Eiropas dimensiju vai Eiropas mēroga dalību darbībās un mācībās, ir grūti iedomāties, ka līdzīgas darbības varētu būt organizētas kādā citā līmenī. Ja Eiropas informācijas sistēmu gadījumā nebūtu turpmākā finansējuma to pastāvīgai attīstībai un uzturēšanai, būtu grūti turpināt tās izmantot pēc vidējā termiņa beigām. Pastāvētu liels to novecošanas risks, un tiktu zaudēti apjomradītie ietaupījumi un kopējo izmaksu samazinājumi.

Programma “Muita 2020” ir radījusi taustāmus rezultātus un palīdzējusi muitas ierēdņiem apgūt prasmes un apmainīties ar pieredzi. Tomēr, visticamāk, neviens no programmas rezultātiem nevarētu turpināties pēc īstermiņa posma, ja programma būtu jāpārtrauc. Pašreizējās atšķirības saglabātos, un izzustu tīkli, kas izveidoti un uzlaboti, pateicoties gadiem ilgai sadarbībai.

7. SECINĀJUMI

Kopumā programmai “Muita 2020” ir bijusi liela **nozīme**, jo tā ir palīdzējusi atrisināt muitas administrāciju, uzņēmēju, Eiropas iedzīvotāju un muitas savienības vajadzības. Gadu gaitā tā ir kļuvusi par valstu un Eiropas muitas vides, politikas, procesu un procedūru neatņemamu daļu, nodrošinot sadarbībspējīgas, starpsavienojamas un uzticamas Eiropas informācijas sistēmas. Tā kā dalībvalstīm savu muitas funkciju pareizai izpildei ir nepieciešama savstarpēja palīdzība, saziņas, informācijas apmaiņas un vispārējās sadarbības jomā tām ir vajadzīgi lietderīgi un efektīvi rīki, kas visi ir programmas mērķis.

Programma ir bijusi **lietderīga** savu mērķu sasniegšanā un ievērojami veicinājusi muitas savienības pienācīgu darbību un tās modernizēšanu. Tā ir uzlabojusi sadarbību un informācijas apmaiņu, sākot no konverģences sekmēšanas stratēģiskajā līmenī līdz pieeju, interpretācijas, administratīvo procedūru, paraugprakses un noteikumu tuvināšanai darbības līmenī. Drošā informācijas apmaiņas platforma ir palīdzējusi dalībvalstīm un uzņēmējiem pārvarēt nevēlēšanos dalīties ar sensitīviem datiem un vairojusi uzticēšanos. Speciālistu tīklu un personīgo kontaktu vērtība minama starp programmas visaugstāk vērtētajiem ieguvumiem.

Ciešāka sadarbība un **uzticēšanās** ir palīdzējusi dalībvalstīm atbalstīt citai citu, aizsargājot ES un tās dalībvalstu finansiālās un ekonomiskās intereses, kā arī palielinot drošumu un drošību, pateicoties efektīvai apmaiņai ar ticamu informāciju. Muitas dienestu administratīvās spējas palielināšanas ziņā programma “Muita 2020” ir bijusi ļoti noderīga, jo ir palīdzējusi muitas administrācijām sagatavoties SMK oficiālai pieņemšanai, pateicoties kopīgai izpratnei par juridiskajām prasībām, muitas noteikumu interpretāciju saskaņošanai, terminoloģijas standartizācijai un lielākam viendabīgumam SMK darba metožu piemērošanā.

Efektivitātes ziņā resursietilpīgākais komponents — Eiropas informācijas sistēmas — ir arī visnoderīgākais, nodrošinot virkni ieguvumu visās muitas darbību jomās, tostarp muitas

procedūru standartizācijas, muitas tiesību aktu vienādas īstenošanas, informācijas apmaiņas un apjomradītu ietaupījumu panākšanas jomā, jo īpaši izmantojot centralizētās sistēmas. Tās tiek izmantotas muitas dienestu un uzņēmēju ikdienas darbībās, un to nozīme muitas modernizēšanā, kas vērsta uz elektroniskas vides izveidi, ir bijusi nenovērtējama. Dažādi ieguvumi rodas no kopīgajām darbībām un mācību pasākumiem, kas nodrošina satvaru plašai, iekļaujošai un nepārtrauktai sadarbībai, palielinot izpratni, zināšanas un spējas, veidojot profesionālas attiecības un darbojoties kā katalizatori. Programmas atbalstītās kopīgās IT sistēmas un datubāzes tiešā veidā nodrošina vienkāršāku, stabilāku un drošāku tehnoloģisko satvaru, kuru ir viegli uzturēt un atbalstīt.

Programma “Muita 2020” ir neatņemama plašākas ES politikas daļa un *saskaņota* ar ES mērķi — izveidot mūsdienīgu elektronisku muitas un tirdzniecības vidi, vienlaikus aizsargājot ES finanšu, ekonomiskās un sabiedriskās intereses un labklājību. Atbalstot SMK īstenošanu, programma palīdz sekmēt tirdzniecību un mazināt uzņēmumu izmaksas, palielinot to produktivitāti un konkurētspēju.

Programmas “Muita 2020” lielākā *ES pievienotā vērtība* vērojama visu SMK īstenošanas aspektu atbalstīšanā, kas pieprasa ES risinājumus ES problēmām un dalībvalstu ciešu sadarbību; dalībvalstīm jāpiemēro vienādi noteikumi un savstarpēji jāpalīdz, nodrošinot muitas savienības mērķu sasniegšanu. Programma ir nodrošinājusi sadarbībspējīgu un starpsavienojamo Eiropas informācijas sistēmu finanšu stabilitāti, ievērojot SMK prasības par lielākiem apjomradītiem ietaupījumiem un efektivitāti. Muitas centrālo Eiropas IT arhitektūras simbiotiskie elementi nav saskaņoti, un tos nevar atveidot valsts līmenī. Kopīgās darbības arī ir radījušas administrācijām nepārspējamās iespējas sadarbības, saziņas un tīklu veidošanas jomā, vairojot uzticēšanos un palielinot pieeju un prakses konvergenci. Ņemot vērā programmas “Muita 2020” operāciju mērogu, tematu daudzveidību un to Eiropas vai Eiropas mēroga dimensiju, ir grūti iedomāties, ka līdzīgas darbības varētu būt organizētas kādā citā līmenī. Visticamāk, neviens no programmas rezultātiem nevarētu turpināties pēc īstermiņa posma, ja programma būtu jāpārtrauc. Pašreizējās atšķirības saglabātos, un izzustu tīkli, kas izveidoti un uzlaboti, pateicoties gadiem ilgi sadarbībai. Muitas savienības darbība un to valstu muitas dienestu turpmāka integrācija, kas vada šo darbību, joprojām ir pilnībā atkarīga no muitas programmas. Ņemot vērā muitas savienības straujās izmaiņas un turpmākos uzdevumus, pastāvīgais atbalsts, ko nodrošina programma, ir ļoti būtisks.